

Anno 1578 den 7 Aprilis syn die dienaeren des godlycken woerts van het Noorderquartier tot Enc-huysen in die name des Heeren versammelt, alwaer sy in die yerste sessie naemiddach¹⁾ omtrent een uren, nae die aenroepinge van die name Goïds PETRUM SICHENIUM, dienaer des godlycken woerts tot Purmerendt²⁾ tot eenen praesidem ende BERNHERUM VEZEKIUM, dienaer des godlycken woerts tot Edam, tot eenen scribam vercoren hebben³⁾ 4).

ART. 1. *Van die brieven des nationalis synodi ende bereydinge dergener, die daertoe reysen zullen.* — In den yersten op die briefven, gescreven van die dienaeren van Zuythollant aengaende die beroepinge des nationalis synodi ende doerlesinge van die artielen, is eendrachtelycken van den broederen besloten, dat een yegelyck classis tsaemen vereeniget met zyne ouderlingen in zyne byeencompst die artyckelen zal doerlesen, die zoo int synodo van Embden zoo van Dordrecht soo oyck die andere, die in diversche synodis in dese Noorderquartieren besloten zyn, ende met malcanderen spreken, wat men van dyen sal connen aennemen oft nyet ende daer syne redenen by verclaeren met oyck alsulcke particuliere zwaericheden, die een yegelyck in zyn classe schriftelyck sal aenteyckenen ende zuleken besluyt over een maent doer eenen daertoe vuytgesonden dienaer tot Hoorn schieken, opdat men dan die aldaer byeen setten ende opt nationael synodum inbringhen ende dit alles om den tyt hier te wynnen.

ART. 2. *Van die onordentlycke handelinge van die van Wesp met haer oude paep.* — Ten tweeden is by den broederen bedraegen, dat LAURENS JANSZ, dienaer des godlycken woerts tot Monnickedam, aen die van Wesp een vermaeninge van haere onordentlicheyte, die zy met CORNELIO, welck eertyts haer paep geweest is, te houden hebben genomen, sryven zal ende dat sulck sryvent CORNELIO nyet voergelesen werde, tot sulcken eynde dat zy aen beyde syden van het haere sullen willen afstaen ende nyettemin opdat die saecke mochte voergecoemen worden, zoo sy nyet afflaeten. Is meteen besloten, dat BERNHERUS die saecke THOME THILIO, dienaer des woerts tot Delft, voerder ontdecke, dat hy oyck dese handelinge den Staeten aendiene, zoo zy nyet afstaen. Ende dese beyde briefven zullen vuyt die naeme des synodi gescreven werden.

¹⁾ »naemiddach» A heeft »maendaechs». ²⁾ »dienaer — Purmerendt» ontbr. in A. ³⁾ In A ontbreken bij deze acte de marginalia. ⁴⁾ In margine tegenover dit hoofd staat: »Praesident ende sryver». Evneens in C en G.

ART. 3. *Van die translatie SUFFRIDI bynnen Oosthuysen.* — Ten derden is geordonneert, diewyle die gelegentheynt van Oisthuysen alzoo heeft toegedraegen, dat die stichtinge zal eysschen, dat SUFFRIDUS vandaer getransfereert worde, hy dan op een ander plaetse gestelt zal worden ende die gemeente oyck met een ander goet getrouw dienaer versien worden.

8 Aprilis.

Art. 4. *Het getal ende naemen dergener, die tot het nationael synodum zullen reysen.* — Ten vierden is besloten by den broederen, dat men acht dienaeren met vier ouderlingen, vuyt een yegelyck classe vant Noortderquartier twee dienaeren met een ouderlinck, op het synodum tot Dordrecht zal vuytsenden ¹⁾ ende die int synodo verkiesen, opdat zy van te voeren van die zwaricheden, die daer voer zullen vallen (zooveel moegelyck is) mochten versien. Maer zooveel die ouderlingen aengaet, die sullen in die classische versaemelingen vercoren worden. Die naemen der dienaeren, die int synodo ²⁾ vercoren zyn om op het nationael synodum te trecken, zyn dese: ANDREAS DIERICXZ van Enchuysen, JOANNES ILST van Bovencarspel, CLEMENT MARTINI van Hoorn, SYBRANDUS VEMELIUS van Hem, RUARDUS ACRONIUS van Almar, PIETER DIERICXZ van Nyerop, PETRUS SICHEMIUS van Purmerendt, BERNHERUS VEZEKIUS van Edam. Die naemen der ouderlingen daertoe vercoren zyn dese: GERRIT JANSZ van Edam, JACOB VAN FORREEST van Alcaer, JAN CORNELISSZ vuyt die Streek ³⁾ ende FOPPE SYBRANTSSZ van Hoorn, schoenmaecker. Ende den vuytgesonden broederen sullen twee instructien ⁴⁾ ofte commissien gegeven worden, een generael alee men vuyt het synodo is gescheyden, die ander particulier een yegelyck van zyn classe.

ART. 5. *Van SIXTO, dienaer tot Twisch ⁵⁾, die getranslateert wordt in Westvrieslant.* — Ten vyffden is besloten by den broederen op die beroepinge van die van Vrieslant op SIXTUM, die dienaer des woerts tot Twisch ⁵⁾, gedaen, dat hy in Vrieslant ende ⁶⁾ Twisch ⁵⁾ zal getransfereert worden, aensiende die meerder vruchten ende arbeyden, daer hy in Vrieslant toe geroepen ende ingestelt zal worden, sonder dat nochtans zulcx in consequentie zal getogen worden, doch alzoo dat SIXTUS voersteren in Vrieslant trecke ⁷⁾, een beginssel der kercken aldaer legge ende voerder oyck ⁸⁾ die van Twisch ⁵⁾ een tytlanck nae Mey weder be-

¹⁾ »vuytsenden" A heeft »afveerdigen". ²⁾ »int synodo" ontbr. in A. ³⁾ »vuyt die Streek" G heeft »uit de Straten". ⁴⁾ »instructien" G heeft »instantien". ⁵⁾ »Twisch" G heeft »Twijsen" en »Twisum". ⁶⁾ »ende" A heeft »wt". ⁷⁾ »trecke" A heeft »kerke". ⁸⁾ »voerder oyck" ontbr. in A.

diene. Is oock daerenboven den ouderlingen van Twisch ¹⁾ gegunnet, dat haer vuyt die naeme des synodi een bescheet gegeven worde, daermede zy haer by haer gemeente moegen verantwoerden.

ART. 6. Van PIETER AELBERTSZ, *ouderlinck tot Nyerop, die van die van Calverdyck tot een predicant begeert wort.* — Ten zesten op die eysschinge van die van Calverdyck ende Outkarspel op PIETER AELBERTSZ, ouderlinck tot Nyerop, denwelcken zy tot eenen dienaer begeren, doch dat hy yerst geexamineert werde, ende alzoo PIETER AELBERTSZ voersz. die dienst zelve recuseert, soo is besloten, dat men hem een langtyt ²⁾ in zyn ³⁾ sal laeten ende nyettemin aenporren, dat hy voertvaere ter tyt toe, dat hy hem selven anders gevoele.

ART. 7. Van JACOBO, *dienaer in Groosthuysen, tot een schoolmeester.* — Ten zevensten is JACOBO in Groosthuysen gegunnet, dat hy van den dienst tot dat schoolampt nae het beslyt ende consent der dienaeren, hem voer twee jaeren gegeven, om zyn groote oysaecken, die doen ter tyt voer goet zyn ingesien, hem zal moegen begeben.

9 Aprielis.

ART. 8. Van *die resignatie LEONARDI, dienaer bynnen Medenblick.* — Ten achsten op die resignatie LEONARDI van Medenblick is besloten, dat hy vandaer zal genomen worden, doch alzoo dat zy aen beyde zyden wordden geacht onordentlyck gehandelt te hebben: die van Medenblick voeryersten van tgene, dat zy met HENRICO gehandelt hebben, waervuyt ten tweeden die onordenticheyt, met LEONARDO geschiet, gevolcht is; LEONARDUS daerinne, dat hy syn resigatie gedaen heeft sonder aenspreken van zyne classe ende oock terstont den yersten Sondach nae die versoeninge, die daer geschiet is. Waerop voerder hoochlyck van nooden geacht is, dat die discipline oock nyet naegelaeten wordde, maer een yegelyck nae die forme van zyne delicte gestrafft worde.

ART. 9. Van WILLEM YELISSZ, *die vant preeckampt wordt afgesedt ende tot een schoolmeester toegelaeten.* — Ten negensten aengaende WILLEM YELISSZ is by den broederen eendrachtelycken geaccordeert, dat zy by het yerste artickel synodi Hornanae, anno 1577 den 18 Martij gehouden, begeren te blyfven, te weten dat hy tot geen kerckendienst sal gepromoveert worden, welverstaende nochtans dat, zoovele die schoeldienst

¹⁾ G heeft »Twisen". ²⁾ »langtyt" A heeft »tytlanck", G »langen tijdt". ³⁾ Achter »zyn" is hier en eveneens in A en C eenige ruimte; »zyn" G heeft »t sijn".

insonderheyt op die eylanden aengaet, hy oock die sonder advys van het classe, daer die onder sorteren, nyet zal moegen aenveerden, maer zyn cost hetzy dan in die schoeldienst, die hem geconsenteert wort, ofte met zyn hantwerck zal winnen, doch alzoo dat daervoer is resterende, hem van die gemeente van een yegelyck classis zal gesuppleert worden ende sulcke alimentatie genyeten, sooverre hy op Wieringhen ende Hyppolitushoff zyn schult, die hy daerin begaen heeft, dat hy hem gelyck te voeren op Vlyelant alzoo wederom tegen zyn beloftenisse op Wieringen heeft ingedronghen, is bereyt nae die predicatie, by een ander dienaer gedaen, oepentlyck te bekennen ende daernae van het eylant van Wieringen vertrecken ende op sulcken plaets hem te transporter, daer hy zyn cost alderbest zal connen winnen.

ART. 10. *Vant request aen die Staten om die dienaren ende schoelmeesteren te onderhouden.* — Ten tienden op die noot der dienaeren ende schoelmeesteren is by den broederen geresolveert, dat vuyt die naeme des synodi een request aen mynheeren die Staten sal overgelevert worden, in die welcken voeryersten gesuppliceert werde, dat den Staeten zal willen gelieven te ordineren den gemeenen dorperen een gemeene zekere onderhoudinge, welke zy den schoelmeesteren sullen geven, overmits die meeste schoelmeesters geschupt worden ofte, die zy met eeren nyet connen afslaen, zoo een cleyne stipendium toeleggen, dat zy alzoo van haer ontslaegen moegen worden. Ten 11^{en} dewyle sommige rycke dorpen die arme begeren aen te nemen ende die armen metten rycken haer ¹⁾ te vereenigen, daer gevoechlycker die onvermoegen dorpen mochten geunieert worden, dat die Staeten hierinne oock willen voersien, ende opdat sulcx mochten geschien, die voernoempde Staeten zullen willen confirmeren, die dorperen ²⁾, die nu alreede by het synodo vuytgeworpen om gevoechlycker geunieert te worden, haer voergesteld werden.

10 Aprilis.

ART. 11. *Oft een dienaer behoort te trouwen sonder consent der overicheyt diegeen, die lange in hoerdom by malcanderen geseten hebben.* — Ten elfden op het voergevent CHRISTIANI, dienaer tot Berckhout, van zynen ouderlingen wegen, oft oock een dienaer schuldich is te proclameren ende te trouwen soedanige personen, die met malcanderen voer die wetelycke tsaemenvoeringe doer het beddeloopen onordentlycken vereeniget zyn, sonder dat zy behoeven die overicheyt daervoer ³⁾ te contenteren

¹⁾ »haer” ontbr. in A. ²⁾ »dorperen” A en G hebben »dorpen”. ³⁾ »daervoer” ontbr. in A.

ende sulcken contentement, haer by gescrijft van die magistraeten verleent, den dienaeren te verthoonen, is geantwoert, dat sulcx tot op het synodum nationaalem om aldaer verhandelt te worden vuytgesteld ende gesuspendeert wordt.

ART. 12. *Die van Alcaer sullen hulp aen die gouverneur soecken tegens die onordentlicheyd van Texel.* — Ten twaelfsten is eendrachtelycken van den broederen besloten aengaende die gantsche handel van Texel, dat men het classen van Alcaer mitsdesen auctoriseert om [in tghene] ¹⁾ op Texel behoeft versien te worden, zoo daerin aen den gouverneur hulp ende troost willen soecken ²⁾, opdat die gantsche onordentlicheyd van Texel mach wechgenomen worden.

ART. 13. *Van die jaerlycsche veranderinge der ouderlingen, lyckprekingen ende onordentlyck trouwen.* — Ten dertiensten op het voergeven CLEMENTIS MARTINI, dienaer des woerts tot Hoorn, van die jaerlycsche veranderingen der ouderlingen ende dyakenen, van die lyckpredicatie ende onordentlyck trouwen, is geantwoert sulckes alles in synodo nationali zal afgehandelt worden, daer een yegelyck classis in zyne byeencompst mach in zulcker voege van spreekken, als int artyckel hierboven vuytgedruet is.

ART. 14. *Van die disputatie met die Waterlanders.* — Ten veertiensten bewilligen die broederen in alles in die articulen, die de broederen van Hoorn den Wederdoopers, die men Waterlanders noempt, meenen ³⁾ voer te stellen, soo sy het bespreek, van die van Hoorn haerluyden aengeboden, mochten aennemen en dachten die noodich te wesen, opdat alle saecken ordentlyck moegen toegen. Ende wat voert generalycken ⁴⁾ metten Wederdooperen aengaende eene algemeyne disputatie zal moeten gehandelt worden, wert insgelycx oyck tot opt synodum nationaalem vuytgesteld.

ART. 15. *Van het onderhout GYSBERTI ZYTHOPEI.* — Ten vyftiensten dewyle GYSBERTI ZYTHOPEI penningen, die hem by GUILLAM MOSTAERT zyn van die Staten geconsenteert, mitsdyen zyne commissie vuyt is, hem nyet en volgen, is by den broederen besloten, dat wederom ⁵⁾ vuyt die naeme des synodi met een request aen die Staten versocht worde, dat hem vuyt den comptoir die alimentatie mochte toegelaeten worden, opdat hy in

¹⁾ Het tusschen [] geplaatste komt voor in G. — A, B en C hebben hier eenige ruimte opengelaten. ²⁾ »willen soecken” A heeft »te versoecken”, G »te soecken”. ³⁾ »meenen” A heeft »nemen”. ⁴⁾ »generalycken” ontbr. in A. ⁵⁾ »wederom” ontbr. in A.

zynen armoet nyet en vergaet. Ende zoo die penningen zoo groot nyet mochten zyn, alsdat hy daarvan zoude moegen leven, die gemeenten het voerder zullen ¹⁾ willen suppleren.

ART. 16. *Wie die saecke van WILLEM GIELISSZ bynnen Wieringen zullen affhandelen.* — Ten zestiensten zyn THULLIUS in Heerinckhuysen ende GEORGIUS van Schagen geordonneert met WILLEM GELYSSZ op Wieringen te trecken ende die saecke van WILHELMO vuyt te voeren, gelyck int negenste artyckel hierboven verhaelt is. Is oyck meteen besloten, dat denzelven dienaeren van het synodi wegen een commissie gegeven werde om metten huysluyden te verhandelen, wat die noot WILHELMI is verheysschende.

ART. 17. *Van het luyen over die dooden in die dorpen.* — Ten zeventiensten aengaende het luyen der huysluyden over die dooden ende ander ²⁾ is geresolveert, dat men aen den gouverneur versoecke, dat hy die officieren ende magistraeten van die dorpen ernstelycken wil belasten onder zekere daerop gestelde mulcten ende penen, dat sy het geheelycken ³⁾ verbieden om van den huysluyden nyet meer gepleecht te worden, ende dat zulcken begeerten des synodi die dienaeren van Almaer aen den gouverneur overbrengen willen.

ART. 18. *Van die schoelmeester ende coster van Eertswout.* — Ten achtiensten is besloten op die ordonnantie, die CORNELIS JANSZ, schoelmeester ⁴⁾ van Eertswout, van den gouverneur op die costerye ende cappelryen gegeven is, diewelcke die van Eertswout hem nu nyet langer willen laeten volgen, dat CORNELIUS voersz. weder aen den gouverneur versoecke, dat hy die ordonnantie weder zal willen renoveren, opdat die van Eertswout hem nyet meer en moyen.

ART. 19. *Van die beloefde alimentatie voer WILLEM JELISSZ* — Ten negentiensten op die alimentatie, die WILLEM JELISSZ beloeft is, is by den broederen ⁵⁾ besloten, dat een yegelyck classis met zyne gemeenten daarvan sal spreekken, wat die alle weken zullen connen doen. Ende opdat hy voert wat in handen mochten hebben, zoo hebben die broederen van Enchuysen hem ⁶⁾ twintich guldenen beloeft te verschieten met sulcke conditien, dat die andere gemeenten die verschoten penningen weder beloven (als zy gedaen hebben) te betalen.

¹⁾ »zullen» ontbr. in A. ²⁾ Achter »ander» is hier, en eveneens in A C en G, eenige ruimte opengelaten. ³⁾ »geheelycken» G heeft »iegelijcken». ⁴⁾ »schoelmeester» ontbr. in A. ⁵⁾ »by den broederen» ontbr. in A. ⁶⁾ »hem» ontbr. in A.

ART. 20. *Van die onkosten voer den broederen, die daer sullen reysen op dat synodum nationalem.* — Ten twintichsten op die onkosten, die den broederen van nooden zullen syn, die opt synodum nationalem sullen trecken, is eendrachtelycken geresolveert, dat een yegelyck classis sal sorgen, dat die penningen doer zyne twee dienaeren ende een onderlinck in haere gemeynten zullen moegen opgenomen worden op veertien daegen tyts, die persoon des daechs op eenen gulden, ende dat nae die wederomcompst een generael omslach van die verteerde kosten werde gemaect, ende alsdan een yegelycken gemeente des Noordesquartiers nae die gelegentheyte ende vermoegentheyte diezelve draege.

ART. 21. *Van LEONARDI, dienaar tot Medenblicx saecken.* — Ten eenentwintichsten op die saecke LEONARDI is besloten, dat alhoewel die broederen wel goede oysraecken hadden hem een tytlanck van zynen dienst te suspenderen, soo ist nochtans, dat zy, aensiende zyne zwacheyte ende ouderdom zyns persoons ende oyck groote arbeyden, peryekelen ende vruchten, by hem geleden ende gedaen in tyden van benautheyte ofte andersszins, hem in den dienst toelaeten te continueren by alzoo verre hy syn schult van bitterheyt wegen, int synodo gebruyct, by den broederen bekennen wil; oyck mede die onordentlycke resignatien ende andere begrypingen voer zyne gemeenten bynnen Medenblick ende noch privaetelyck tegens ¹⁾ den borgermeesteren, wat tegens hem mishandelt is, met alle gevoechlycheyte ende bequaemheyt belyde; ende ten derden oyck beloven van den requeste aen zyne Excellentie ofte die Staten te versoecken aff te staen, ter tyt toe hy van wegen zyne zwacheyte ende ouderdom van den dienst mach afaeten. Hetwelck hy oyck te saemen heeft beloofte te doen ende eensdeels, zoovele als voer die tyt conde geschieden, oyck mede gedaen.

ART. 22. *Het particulier synodus te houden nae het nationael.* — Ten tweentwintichsten is besloten aengaende die vergaerdinge des toecoomenden synodi, dat men dat opschorten zal, ter tyt toe het nationalis synodus gehouden is, om te sien, wat daerin van die synodus mochte verordonneert worden.

¹⁾ »tegens' A heeft »by''.